

A hígtrágyának a talajtermékenység fokozására történő további felhasználása a talajjavító anyagként való alkalmazás. Az említett, uralkodó talajfélések javítását éves ütemezésben, a vonatkozó szakvélemények alapján több éve hagyományosan végezzük. Az utóbbi két évben azonban a folyamatban levő komplex melioráció keretében is — amely a talaj és térszíni adottságoknak mint a termelés fejlesztését akadályozó tényezőknek a megjavítására-irányul — a hígtrágyának ezt az újszerűbb felhasználását helyeztük előtérbe. A tereprendezés-sel-rónázással kialakított táblafelszínek műsíkja feltétlenül szerves anyaggal történő dúsítást igényel. Általában 60—70 tonna tőzeget és 20—30 tonna szerves trágyát alkalmazunk hektáronként. Eljárásunk lényege, hogy az előírt szerves trágya helyett fázisbontatlan, homogenizált hígtrágyát juttatunk a tőzegdepóniákból kialakított érlelő medencékbe. Ezáltal a két komponens természetes komposztálódási folyamaton megy keresztül, és a biológiailag inaktív tőzeg, valamint az aktív hígtrágya olyan javítóanyagot alkot, mely könnyen teríthető, és jobb hatást biztosít, mint a hagyományosan alkalmazott anyagok. A hígtrágyának a felhasználása az említett három változatban történik gazdaságunkban. Mindegyikre a *hasznosításra* törekvő céltudatosság jellemző, mely egyúttal a környezetvédelmi követelményeket is maradéktalanul kielégíti! Különösen, ha elfogadjuk azt a tézist, hogy a termőföld védelme, a talajtermékenység fenntartása, illetve fokozása környezetünk óvását is jelenti.

Üzemünk hígtrágya-hasznosítási módszerei, az ezekre jellemző tudatos célszerűség tehát a termelői tevékenységet általánosan irányító követelmények alapján alakult ki, mint elsődleges feladat! Környezetvédelmi vonzata — a szerencsés egybeesés mellett is — csak másodlagos szerepűnek tekinthető gazdálkodásunk szempontjából. Példaképpen említve, az ismertett módszerek kialakítását biztosító anyag-, pénz- és munkaráfordítás konkrét költségként jelentkezett az üzemben, és jelenleg is évenként gazdasági elemzés útján realizálódik a hatása az eredményesség szempontjából. Ugyanez nem állítható a környezetvédelmi vonatkozásáról! Ez a megállapítás azonban nemcsak a termelőüzemek, hanem társadalmunk egészének a szemléletére is érvényes. Ugyancsak példaként említve, a termelés, az agrotechnika széles skálájú fejlesztésére számos társadalmi szubvenció áll rendelkezésre állami támogatás formájában. Viszont környezetvédelmi beruházásra, de még a költségek áthárítására sincs jelenleg lehetőség az ismereteim szerint.

Az egyre szigorúbbá váló közgazdasági feltételek közepette a mezőgazdasági üzemeknek a jövőben még fokozottabb figyelmet kell fordítaniuk a gazdaságosabb technológiák kialakítására és alkalmazására. Ezeket úgy kell megvalósítani, hogy a helyi sajátosságok, természeti adottságok alapján ne idézhessenek elő környezeti ártalmakat. Az ellenük való védekezés ugyanis olyan, előre nem kalkulálható többletráfordításokat tehet szükségessé, melyek a megvalósítandó fejlesztés rentabilitását veszélyeztethetik. Nem vitatható az, hogy az iparszerű állattenyésztésnek — mint gazdaságunkban is — számos előnye van az *ágazati* eredményesség szempontjából. A környezetre gyakorolt hatása, a velejáróként keletkező hígtrágyának a környezet károsítása nélküli elhelyezése — mint a korszerű mezőgazdasági termelés és környezetének kapcsolatából eredő szükségszerűség — viszont olyan beruházási és üzemelési költségráfordítást követel meg más ágazatoktól, ami miatt a *gazdálkodás egészének* szempontjából ennek a korszerűnek ítélt tartástechnológiának az eredményessége megkérdőjelezhető! Hasonlóképpen értékelhetők a növénytermesztés területén is a mind szélesebb körben alkalmazott, a mechanikai — kémiai — biológiai komplexitást kiszorító, csupán vegyszeres megoldású termesztéstechnológiák is.

Mindebből az következik, ami gazdasági döntéseink alkotóelemévé kell hogy váljon, nevezetesen, hogy nem szabad az új termesztéstechnológiákat sablonosan alkalmazni, a mezőgazdasági üzem és környezete kapcsolatának figyelmen kívül hagyásával adaptálni. Az általam ismertett hígtrágya-hasznosítási eljárások is csak a miénkkel azonos éghajlati adottságú és főleg talajfedettségű gazdaságok számára ajánlhatók.